

THEMA

WOORDWIJS II

Verbond - eis

H.J. Siegers

V = B + E

God geeft ons in zijn verbond zijn belofte, maar er is ook een eis die aan ons gesteld wordt. Zo iets kan een schema zijn geworden waar we bij opgevoed zijn. Het schema verbond = belofte en eis (V = B + E). Vroeger leerde ik: ‘Een verbond is een wederzijds samengaan van twee of meer partijen, waarbij deze zich aan elkaar verbinden door beloften en eisen, met bedreiging van wraak ingeval van bondsbreuk’.

Uit een dergelijke omschrijving kun je (zonder dat de opsteller het zo bedoelde) halen, dat de belofte in het verbond iets is van de kant van God en dat de eis iets van de kant van de mens moet zijn. God moet de belofte vervullen en de mens de eis. En als wij de eis van het verbond niet vervullen, dan vervalt ook de vervulling van de belofte. Op deze wijze kun je wettisch gaan redeneren: je moet dit en je moet dat doen, ánders ontvang je de vervulling van de belofte niet.

Maar het verbond is wars van wetticisme.

Twee delen, namelijk een belofte en een eis

‘Er is niet alleen maar een belofte, máár ook een eis’ - iets dergelijks kun je wel eens horen. Dat houdt dan in, dat je moet weten dat er ook iets van je gevraagd wordt in het verbond. De eis staat dan in contrast met de belofte. Zo’n uitdrukking komt me trouwens bekend voor, het lijkt wel alsof ik hem iedere keer als een kind gedoopt wordt, hoor. Want staat dat ook niet in het formulier? ‘Omdat elk verbond twee delen heeft, namelijk een belofte en een eis, zo worden wij ook geroepen en verplicht tot...’ De woorden ‘twee delen’ in deze zin wijzen heel nadrukkelijk op, zeg maar, de twee aspecten van het verbond: belofte en eis. Dus (logisch redenerend) staat er: er is niet alleen een belofte, maar ook een eis. De vraag is dan wel of het formulier dit zo bedoelt.

Deze vraag kan beantwoord worden, als we even kijken naar het oude formulier van de doop. Daar lezen we: ‘Overmits in alle verbonden twee delen begrepen zijn, zoo worden wij ook weder van God door de Doop vermaand en verplicht tot...’. In deze zin kan ‘delen’ ook slaan op ‘partijen’. Er zijn in het verbond twee partijen aan elkaar verbonden (‘begrepen’). Het verbond bestaat uit twee partijen (God en mens).

Als in ons doopformulier de opvatting ‘het gaat om belofte en eis’ benadrukt wordt, kan de gedachte opkomen dat er sprake moet zijn van een soort *evenwicht*: God geeft de belofte en van mijn kant moet ik voldoen aan de eis. Gods belofte is er, maar er is óók een eis. Dat moet elkaar dus aanvullen. Maar dan komt de klemmende vraag naar voren: als ik als zondig mens niet aan de eis kan voldoen, kan de belofte dan wel voor mij in vervulling gaan? Wat stelt het verbond van mijn kant eigenlijk voor?

Maar het verbond is geen *contract* waarbij beide partijen moeten voldoen aan verplichtingen en anders komt de hele zaak op losse schroeven te staan. Nu hoef ik niet bang te zijn dat God niet aan zijn verplichting voldoet, maar ik zelf?

Ik zou willen aanraden om (nog eens) het boek van prof. C. Trimp te lezen, *Klank en weerklank*. Een boek dat mij destijds (en nu weer bij herlezing) verrijkt heeft. Ik heb er voor deze artikelen ook dankbaar gebruik van gemaakt. Prof. Trimp benadrukt dat in het verbond sprake is van belofte en eis, maar dat de belofte de overhand heeft! Er *is geen sprake van evenwicht* (tussen belofte en eis) maar van *overwicht van de belofte*. In dit verband geeft prof. Trimp aan dat er wel geschreven wordt op die manier, dat de mens vooral zijn plicht in het verbond niet moet vergeten. En hij haalt dan, zonder een naam te noemen, een schrijver aan die schreef: ‘Gereformeerde levenswandel is een leven in gehoorzaamheid. Een leven vanuit de eis van Gods verbond’. Trimp bekritiseert deze wijze van schrijven: op deze wijze moet je niet mensen aanspreken, we leven niet vanuit de eis van het verbond, maar je kunt slechts leven van de genade van God. Naar zijn mening laat deze manier van spreken een schematisch omgaan met de eis van het verbond zien en een niet goed verstaan van de aard van Gods belofte.

Eerst de eis, dan de belofte?

Prof. Trimp heeft helemaal gelijk. De eis van het verbond is niet iets dat in het kader staat van: nu moeten wij zelf iets doen.

Leven naar de eis van het verbond = leven uit de belofte. Als we de eis van het verbond in evenwicht met de belofte gaan plaatsen, krijgen we een wettisch gekleurde verbondseis. Dat was onder het oude verbond het geval. Daar gold de eis: *doe dit en u zult leven* (Lev. 18:5; vgl. Rom. 10:5 en Gal. 3:12). Maar in het nieuwe verbond geldt: de eis van geloof. Dat is het *aannemen* van Gods beloften. Dan geldt niet dat wij eerst maar de eis moeten volbrengen en dat God dan de vervulling van zijn beloften geeft. Het verbond bestaat wel uit twee partijen, maar rust niet op twee pijlers (belofte en eis). Er is maar één pijler en dat is de belofte van God.

Betekent dit dus dat we niet naar levensheiliging moeten streven? Dat we de wet niet hoeven na te komen? Dat zeker niet, maar dan wel vanuit de belofte. Als je gelovig Gods belofte aanvaardt en weet van de vergeving van zonden, wil je niet meer in de zonde leven en wil je zo leven als God het graag ziet. Maar die heiliging zoek je door de Heilige Geest. We ontvangen door Christus de vergeving (= belofte) en ons wordt de vernieuwing door de Geest beloofd (HC antw. 86). De ‘nieuwe gehoorzaamheid’ waarover het doopformulier spreekt, is de gehoorzaamheid die we juist als mens van nature missen. Die is nieuw door de Geest van de vernieuwing, passend bij de nieuwe, dat is de gelovige en dus wedergeboren mens.

Maar laten we dan beslist niet vergeten dat Christus de eis van de wet heeft volbracht. En de HERE belooft ons dat volbrachte werk. We ontvangen door Christus vergeving en worden vernieuwd door zijn Geest om goede werken te doen (Ef. 2:10). Maar die werken maakt God dus mogelijk (Fil. 2:13). Wat Hij eist, belooft Hij ons ook. Wij hoeven niet zelf aan de slag te gaan om ons deel van het verbond te vervullen. We ontvangen het allemaal van God. Ook de vervulling van de eis van het verbond is ons door God beloofd! Het is niet voor niets een *genadeverbond!*

Voor de bespreking

1. Bij de doop horen we over de eis. Heeft het avondmaal ook met de eis van het verbond te maken?
2. Is de eis van het verbond toch niet wat meer wat je zelf moet doen, dan in het artikel wordt gesteld? Let daarbij eens op Psalm 103:17,18. Dit gaat toch over het onderhouden van het verbond, dat bestaat uit het doen van Gods bevelen?
3. We leven in een periode van individualisme. Kun je dan nog wel aankomen met een leven naar de eis van het verbond?